

Trieu una de les dues opcions, A o B.

OPCIÓ A

Coneixem, doncs, dos orígens del sentiment de culpabilitat: el primer, que ve de la por davant l'autoritat, i l'altre, més tardà, procedent de la por al superjò. El primer obliga a renunciar a les satisfaccions dels instints; l'altre empeny, a més, cap al càstig, ja que no es poden ocultar els desigs prohibits davant del superjò. Sabem, també, com s'ha d'entendre la severitat del superjò, és a dir, les exigències de la consciència moral. Aquesta és continuadora, senzillament, de la severitat de l'autoritat exterior, la qual havia rellevat i, en part, substituït. Veiem, així, de quina manera entra en relació la renúncia als instints amb el sentiment de culpabilitat. Originàriament, doncs, la renúncia als instints era conseqüència de l'activitat exterior: per no perdre l'amor, hom renuncia a la satisfacció. Un cop feta aquesta renúncia, ja estem en pau amb l'autoritat; ja no hauria de restar cap sentiment de culpabilitat. La situació és diferent en el cas del temor al superjò. No n'hi ha prou amb la renúncia als instints, perquè persisteix el desig i aquest no es pot ocultar al superjò. Malgrat la renúncia completa, sorgirà un sentiment de culpabilitat. [...] La renúncia als instints ja no té efectes plenament alliberadors; la virtuosa abstinència ja no és premiada amb la seguretat de continuar rebent l'amor.

FREUD, *El malestar de la cultura*

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Què vol dir, en el text, que la consciència moral «és continuadora [...] de la severitat de l'autoritat exterior»?
Per què diu Freud que la renúncia als instints pot no tenir efectes alliberadors? (Tingueu en compte els aspectes del pensament de Freud que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en aquest text.) [3 punts]
3. Caracteritzeu la concepció de la moralitat que tenia Freud i que es pot concloure a partir del text. Compareu-la amb una altra concepció de la moralitat. [3 punts]
4. Esteu d'acord amb la concepció freudiana de la consciència moral i la moralitat? Raoneu la resposta. [2 punts]

OPCIÓ B

En fi, si encara hi ha homes a qui les raons que he presentat no han convençut prou de l'existència de Déu i de l'ànima, vull que sàpiguen que totes les altres coses de les quals pensen que potser estan més segurs, com ara que tenen un cos, que hi ha astres, i una terra, i altres semblants, són, això no obstant, menys certes. És veritat que tenim una seguretat moral d'aquestes coses tan forta que el dubte sobre la seva existència semblaria una extravagància. Tot i això, si el que està en qüestió és la certesa metafísica, no es pot negar [...] que tenim motius suficients per excloure la seguretat completa quan ens adonem que igualment podem imaginar, en un somni, que tenim un altre cos i que veiem altres astres i una altra terra, sense que això sigui així. Doncs, ¿com sabrem que els pensaments que se'ns ocorren durant el somni són falsos, i que no ho són aquells que tenim desperts, si moltes vegades succeeix que els primers no són menys vius i manifestats que els segons? I per molt que estudiïn els millors enginys, no crec que puguin donar cap raó que pugui apaivagar aquest dubte, si no és que pressuposen l'existència de Déu. Així, en primer lloc, aquesta mateixa regla que abans he acceptat, a saber, que les coses que concebem molt clarament i distintament són totes vertaderes, aquesta mateixa regla rep la seva certesa només del fet que Déu existeix i és un ésser perfecte.

DESCARTES, *Discurs del mètode*

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. En les sis qüestions següents, trieu l'**única resposta** que considereu vàlida (no cal justificar-la). Cada resposta errònia descompta el 33% de la puntuació prevista per a cada pregunta. Per contra, les preguntes no contestades no tindran cap descompte.

Escriviu les vostres respostes en el quadernet de respostes, indicant el número de la pregunta i, al costat, la lletra que precedeix la resposta que considereu correcta (a, b, c o d).

[0,5 punts per qüestió encertada]

- 2.1. En aquest text, Descartes suggereix que una certesa metafísica és diferent de la seguretat moral:
 - a) perquè tothom té una certesa metafísica.
 - b) perquè ningú no podrà tenir mai una seguretat moral de res.
 - c) perquè una certesa metafísica és una certesa tan forta que res en absolut no seria una raó en contra seva.
 - d) perquè una certesa metafísica és una certesa tan forta que res del que ha passat fins ara no l'ha fet trontollar.
- 2.2. Una idea clara i distinta, per a Descartes:
 - a) només ho pot ser de les coses externes.
 - b) només ho pot ser del geni maligne.
 - c) és vertadera.
 - d) només la té Déu.

- 2.3. Quina d'aquestes tesis és defensada en el text?
- a) No hi ha astres, perquè la vida és un somni.
 - b) Totes les idees que tenim són vertaderes.
 - c) Les idees clares no poden ser distintes.
 - d) La mera seguretat moral que hi ha astres no garanteix que tinguem una certesa metafísica que hi ha astres.
- 2.4. Quin d'aquests raonaments expressa un argument bàsic en la concepció cartesiana del coneixement?
- a) El fet que hi ha un món extern és una raó per creure en Déu.
 - b) La certesa que Déu existeix és una raó per creure que algunes de les nostres idees són representacions vertaderes.
 - c) La certesa que hi ha un món extern és una raó per creure en Déu.
 - d) Perquè sé que Déu existeix, puc saber també que hi ha un geni maligne.
- 2.5. Quina d'aquestes afirmacions sobre el coneixement va defensar Descartes?
- a) Totes les nostres idees són impressions.
 - b) Totes les nostres idees són clares.
 - c) La idea de Déu és innata.
 - d) Només Déu pot tenir la idea de Déu.
- 2.6. La concepció del coneixement humà de Descartes el converteix en un filòsof:
- a) racionalista.
 - b) agnòstic.
 - c) empirista.
 - d) escèptic.
3. Compareu la concepció que té Descartes dels sentits —i de la seva funció en el coneixement humà— amb alguna altra concepció diferent. [3 punts]
4. Esteu d'acord amb l'argument de Descartes que la certesa quotidiana i ordinària sobre l'existència del món extern no és una certesa absoluta? Raoneu la resposta. [2 punts]

Trieu una de les dues opcions, A o B.

OPCIÓ A

— I què succeeix amb la multiplicitat de les coses belles, com ara homes, cavalls, mantells o altres coses, siguin les que siguin, que tenen aquesta qualitat o són iguals, o amb totes aquelles coses, en definitiva, que reben el mateix nom que aquestes realitats? ¿Es presenten potser en idèntic estat o, ben al contrari que aquelles, no es presenten mai en cap aspecte, per dir-ho així, en idèntic estat, ni amb si mateixes, ni entre si?

— Això és el que succeeix amb aquestes coses —respongué Cebes—, mai no es presenten de la mateixa manera.

— I aquestes darreres coses, ¿no es poden tocar i veure i percebre amb els altres sentits, mentre que les que sempre es troben en el mateix estat és impossible aprehendre-les amb cap altre òrgan que no sigui la reflexió de la intel·ligència, atès que són invisibles i no es poden percebre per mitjà de la vista?

— Completament cert és el que dius —respongué Cebes.

— ¿Vols que admetem —prosseguí Sòcrates— dues espècies de realitats, una de visible i una altra d'invisible?

— Admetem-ho.

— ¿I que la invisible sempre es troba en el mateix estat, mentre que la visible mai no ho està?

— Admetem també això —respongué Cebes.

PLATÓ, *Fedó*, 78e-79a

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. Què vol dir, en el text, que hi ha «dues espècies de realitats, una visible i una altra invisible»?
Per què diu Plató que hi ha dues espècies de realitats? (Tingueu en compte els aspectes del pensament de Plató que siguin pertinents, encara que no apareguin explícitament en aquest text.) [3 punts]
3. Compareu el paper que té la percepció en la concepció platònica del coneixement amb el paper que té la percepció en alguna altra concepció del coneixement. [3 punts]
4. Esteu d'acord amb la tesi platònica que la veritable realitat només es pot copsar per mitjà de la reflexió intel·lectual? Raoneu la resposta. [2 punts]

OPCIÓ B

[...] després de la conjunció constant de dos objectes —calor i flama, per exemple, o pes i solidesa—, només el costum ens obliga a esperar l'un arran de l'aparició de l'altre. Fins i tot aquesta hipòtesi sembla l'única que explica una dificultat que no és gens ni mica diferent: ¿per què fem a partir de mil casos una inferència que no sabem fer a partir d'un sol cas? La raó és incapaç d'una variació com aquesta. Les conclusions que dedueix de la consideració d'un cercle són les mateixes que es formaria examinant tots els cercles de l'univers. Cap home, però, que només hagi vist moure's un cos després d'haver estat impulsat per un altre, podrà inferir que qualsevol altre cos es mourà si rep un impuls igual. Totes les inferències fetes a partir de l'experiència, per tant, són efecte del costum, i no pas del raonament. El costum, doncs, és el gran guia de la vida humana. Només aquest principi converteix en útil la nostra experiència i ens fa esperar, per al futur, un seguit de fets similars als que han aparegut en el passat.

HUME, *Investigació sobre l'enteniment humà*

1. Expliqueu breument —al voltant de 40-80 paraules— les idees principals del text i com hi apareixen relacionades. [2 punts]
2. En les sis qüestions següents, trieu com a resposta **l'única opció** que considereu vàlida (no s'ha de justificar). Cada resposta errònia descompta el 33% de la puntuació prevista per a cada pregunta. Per contra, les preguntes no contestades no tindran cap descompte.

Escriviu les vostres respostes en el quadernet de respostes, indicant el número de la pregunta i, al costat, la lletra que precedeix la resposta que considereu correcta (a, b, c o d).

[0,5 punts per qüestió encertada]

- 2.1. Segons Hume, si recordo que les flames m'han cremat sempre en el passat:
 - a) puc demostrar racionalment que em cremaran en el futur.
 - b) és impossible creure ara que em cremaran en el futur.
 - c) no em cal l'experiència futura per creure ara que em cremaran en el futur.
 - d) em calen l'experiència futura i el costum per creure ara que em cremaran en el futur.
- 2.2. Segons Hume, a partir del fet que les flames m'han cremat sempre en el passat:
 - a) se segueix necessàriament el fet que em cremaran en el futur.
 - b) se segueix que hi ha una connexió necessària entre les flames i el fet que m'hagi cremat.
 - c) no és possible que ens formem cap creença sobre si em cremaran o no en el futur.
 - d) no podem concloure basant-nos en la raó si em cremaran o no en el futur.

2.3. Segons Hume:

- a) podem veure la connexió necessària entre causa i efecte gràcies al costum.
- b) la relació entre causa i efecte no involucra cap connexió necessària.
- c) l'existència de la connexió necessària entre causa i efecte es demostra a partir de l'absència de conjunció constant entre elles.
- d) només el costum és una connexió necessària.

2.4. Quina d'aquestes afirmacions expressaria, segons Hume, una veritat que pot ser coneguda per la raó?

- a) El pa m'ha nodrit en el passat.
- b) La meitat de mig pa és la quarta part d'un pa.
- c) El pa no em nodrirà en el futur.
- d) El pa sí que em nodrirà en el futur.

2.5. Quina d'aquestes tesis és una tesi típica de Hume?

- a) Preveure l'efecte a partir de la causa no ens permet preveure el futur.
- b) No ens formem creences sobre el futur.
- c) La primera vegada que veiem un tipus de causa no podem preveure els seus efectes.
- d) Sé que demà el sol no sortirà.

2.6. Quina d'aquestes caracteritzacions **no** es pot aplicar en cap cas a la concepció de Hume del coneixement?

- a) Racionalista.
- b) Empirista.
- c) Subjectivista.
- d) Escèptica.

3. Caracteritzeu, a partir del contrast que fa Hume en el text, la diferència entre la seva concepció de la raó i la seva concepció de l'experiència. [3 punts]

4. Esteu d'acord amb la tesi de Hume que l'experiència passada no justifica racionalment les nostres previsions sobre el futur? Raoneu la resposta. [2 punts]

Trieu una de les dues opcions, A o B.

OPCIÓ A

No és possible de pensar res enlloc del món, ni tampoc en general fora del món, que pugui ser tingut sense restricció per bo, llevat únicament d'una bona voluntat. La intel·ligència, l'agudeza, el judici i tots els altres talents de l'esperit, diguin-se com es vulgui, o bé el coratge, la decisió, la perseverança en els propòsits, com a qualitats del temperament, són sens dubte, des de diversos punts de vista, bons i desitjables. Però poden esdevenir també extremament dolents i perjudicials, si no és bona la voluntat que ha de fer ús d'aquests dons naturals. [...] El mateix passa amb els dons de la fortuna. El poder, la riquesa, l'honor, fins i tot la salut, el ple benestar i l'acontentament amb la pròpia situació, això que s'anomena *felicitat*, produeixen coratge, i sovint també petulància, allà on no existeix una bona voluntat que rectifiqui i faci adequat a fins universalment vàlids l'influx d'aquests dons i, al mateix temps, tot el principi de l'acció; sense esmentar que un espectador raonable i imparcial mai no pot tenir satisfacció davant la visió que, a un ésser que no és ornat amb cap tret d'una voluntat pura i bona, tot li va constantment bé. Així, la bona voluntat sembla que constitueix la condició indispensable d'allò que ens fa dignes de ser feliços.

KANT, *Fonamentació de la metafísica dels costums*

1. Expliqueu breument quina és la idea principal del text. [2 punts]
2. Què vol dir, en aquest text, que «la bona voluntat [...] ens fa dignes de ser feliços»? [3 punts]
3. Compareu la concepció de la *moralitat* que s'expressa en aquest text amb alguna altra concepció de la *moralitat*. [3 punts]
4. Expliqueu per què creieu que l'autor del text té raó o per què creieu que no en té. [2 punts]

OPCIÓ B

Així, si la veritat de les coses existeix des de sempre en les nostres ànimes, cal que la nostra ànima sigui immortal. Per aquest motiu, hem de tenir coratge i esforçar-nos a trobar de nou i a buscar el que actualment no sabem; és a dir, aquelles coses de les quals hem perdut el record. [...] Hi ha alguns punts del meu raonament sobre els quals no m'atreviria a ser realment asseveratiu. Però, si considerem com a deure nostre la recerca del que ignorem, ens fem millors, més enèrgics i menys ganduls que si considerem impossible i fora del nostre deure la recerca de la veritat desconeguda; això, m'atreviré a defensar-ho contra tothom.

PLATÓ, *Menó*

1. Expliqueu breument quina és la idea principal del text. [2 punts]
2. Què vol dir, en aquest text, que «la veritat de les coses existeix des de sempre en les nostres ànimes»? [3 punts]
3. Compareu la concepció del *coneixement* que s'expressa en aquest text amb alguna altra concepció del *coneixement*. [3 punts]
4. Expliqueu per què creieu que l'autor del text té raó o per què creieu que no en té. [2 punts]

Trieu una de les dues opcions, A o B.

OPCIÓ A

Bé cal admetre que la naturalesa ens ha mantingut ben lluny de tots els seus secrets i que només ens ha facilitat el coneixement d'unes poques qualitats superficials dels objectes, mentre que ens amaga aquells poders i principis dels quals depèn la seva influència. Els nostres sentits ens informen del color, el pes i la consistència del pa, però ni cap sentit ni cap raó poden mai informar-nos sobre aquelles qualitats que el fan adequat per a l'alimentació i el suport d'un cos humà. La vista i el tacte donen una idea del moviment actual dels cossos, però, pel que fa a aquesta meravellosa força o poder de mantenir el moviment d'un cos per sempre en un canvi continu de lloc, moviment que els cossos no poden perdre mai sinó per comunicar-lo a d'altres, no ens en podem formar ni el concepte més remot. Nogensmenys, malgrat aquesta ignorància dels poders i principis naturals, sempre suposem, quan veiem qualitats sensibles iguals, que tenen poders ocults iguals i esperem que se'n seguiran efectes similars a aquells que hem experimentat.

HUME, *Investigació sobre l'enteniment humà*

1. Expliqueu breument quina és la idea principal del text. [2 punts]
2. Què vol dir, en aquest text, l'oposició entre «poders ocults» i «qualitats superficials»? [3 punts]
3. Compareu la concepció del *coneixement científic* que apareix en aquest text amb alguna altra concepció del *coneixement científic*. [3 punts]
4. Expliqueu per què creieu que l'autor del text té raó o per què creieu que no en té. [2 punts]

OPCIÓ B

I com que la Política se serveix de les altres ciències pràctiques i com que a més estableix lleis sobre què cal fer i de què cal abstenir-se, el fi d'aquesta ciència englobarà els fins de les altres; d'on es dedueix que el fi de la Política serà el bé pròpiament humà. En efecte, fins i tot si hi ha identitat entre el bé de l'individu i el bé de la ciutat, tot i això és una tasca manifestament més important i més perfecta la de conèixer i salvaguardar el bé de la ciutat; perquè el bé és segurament una cosa estimable fins per a un individu sol, però és més bell i més diví aplicat a una nació o una ciutat.

ARISTÒTIL, *Ètica a Nicòmac*

1. Expliqueu breument la idea principal del text. [2 punts]
2. Què vol dir, en aquest text, que «el fi de la Política serà el bé pròpiament humà»? [3 punts]
3. Compareu la concepció de la *política* que hi ha en aquest text amb alguna altra concepció de la *política*. [3 punts]
4. Expliqueu per què creieu que l'autor del text té raó o per què creieu que no en té. [2 punts]